

František Mach

Rozhovor s FRANTIŠKOM MACHOM, čestným prezidentom Slovenského zväzu vidieckej turistiky a agroturistiky, o rozvoji slovenských regiónov, podpore turistiky, mladých farmárov a rodinných fariem

PODPORIŤ ROZVOJ SLOVENSKEHO VIDIEKA

Po revolučných deväťdesiatych rokoch minulého storočia prešiel slovenský vidiek a osobitne poľnohospodárstvo rozsiahlymi zmenami, ktoré sa okrem iného prejavili na poklese životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva. Zo sebestačnej poľnohospodárskej veľkovýroby na Slovensku sme zaznamenali vysoký prepád rastlinnej i živočíšnej výroby. Majetok poľnohospodárskych podnikov sa zdevastoval a neraz i rozkradol, mnohé veľkokapacitné objekty sú prázdne a spustené. Pri vstupe Slovenska do Európskej únie sme nevyrokovali dobré podmienky – porovnateľné s tými, aké mali staré krajiny EÚ. Dôsledkom toho je zdecimované poľnohospodárstvo, ktoré sa prejavuje na poklese životnej úrovne nielen vidieckeho obyvateľstva, ale aj celej spoločnosti, ktorá vydáva značnú časť finančných prostriedkov zo svojho rozpočtu na dovážané potraviny často pochybnej kvality. Jednou z ciest mala byť i diverzifikácia poľnohospodárskej výroby napríklad na agroturistiku, poskytovanie služieb vidieckeho cestovného ruchu. O úspechoch i neúspechoch v naplňaní týchto zámerov hovoríme s Modranom Ing. Františkom Machom, CSC., pôvodným povoláním sociológom a odborným pracovníkom v rezorte poľnohospodárstva, ktorý je dlhoročným propagátorom vidieckej turistiky, agroturistiky, osobitne vínnej turistiky. V roku 1991 bol zakladateľom Slovenského zväzu vidieckej turistiky a agroturistiky (SZVTA) a do roku 2002 bol v jeho vedení, v súčasnosti je čestným predsedom. V roku 1996 založil Združenie Malokarpatská vína cesta (ZMVC), v prvom funkčnom období bol aj jej predsedom.

ŠTEFAN CIFRA: *Si zakladateľom SZVTA. Ako sa s odstupom času pozeráš na začiatky vidieckej turistiky a agroturistiky na Slovensku?*

FRANTIŠEK MACH: Počas profesionálneho pôsobenia v ekonomickom a sociologickom výskume som získal presvedčenie, že slovenský vidiek a poľnohospodárska veľkovýroba v deväťdesiatych rokoch musí hľadať nové aktivity a cesty udržania zamestnanosti a životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva. Bezhlavá likvidácia štátnej a družstevnej poľnohospodárskej veľkovýroby na Slovensku sa podpísala pod vysokú nezamestnanosť vidieckeho obyvateľstva a masový odchod mladých ľudí za prácou do zahraničia. Preto i SZVTA, ktorý mal sídlo v Modre, si kládol za cieľ využiť slovenskú prírodu, prácu poľnohospodárov, remeselné tradície, folklór, kultúrne podujatia a ďalšie prednosti slovenského vidieka na poskytovanie služieb vidieckeho cestovného ruchu, najmä pre mestské obyvateľstvo. Príkladom nám boli západní susedia v Rakúsku, Nemecku, Francúzku a inde, kde mali bohaté skúsenosti z rozvoja tejto podnikateľskej činnosti na vidieku. Zahraničné skúsenosti a podnety pre vidiecku turistiku sa nám podarilo vydať vo viacerých metodických príručkách pre podnikateľov, vydali sme aj množstvo katalógov vidieckej turistiky a agroturistiky na Slovensku. Treba však uviesť, že v porovnaní s našimi susedmi vo V4 sme na Slovensku zostali pozadu, očakávania sa nenaplnili. Ešte väčšie zaostávanie vo vidieckej turistike a agroturistike je v porovnaní so svetovou veľmocou v tejto oblasti – Rakúskom. Túto skutočnosť dokumentuje i pokles návštevníkov Slovenska oproti minulosti.

Š. CIFRA: *Akú činnosť vyvíjal SZVTA od svojho vzniku?*

F. MACH: Od jeho založenia sme v Modre a malokarpatskom regióne každoročne organizovali celoslovenské, resp. regionálne vzdelávacie podujatia a exkurzie

zamerané na vínnu turistiku, agroturistiku a rozvoj vidieka. Za 22 rokov sa na našich podujatiach zúčastnilo okolo 2 000 starostov, pedagógov, podnikateľov, pracovníkov tretieho sektora a ďalších priaznivcov vidieka z celého Slovenska. Najviac vzdelávacích podujatí a exkurzií smerovalo na vínne cesty do Rakúska, kde sa účastníci zoznámili so skúsenosťami našich susedov z podnikania v agroturistike – *dovolenka na roľníckom dvore*. V Modre prevádzkujeme už dve desaťročia Malokarpatskú turistickú informačnú kanceláriu.

Ako pozitívny príklad úspešnej realizácie projektu vidieckej turistiky v malokarpatskom regióne možno uviesť založenie Združenia Malokarpatská vína cesta (ZMVC) a najmä vinárske spolky v obciach a mestách regiónu. Úspešná je i obec Slovenský Grob, ktorú každoročne navštívi v jesenných mesiacoch viac ako 60 000 domácich, ale i zahraničných turistov. Gastronomická ponuka pečenej husi, losí, ale i malokarpatského vína sa stala známou vo svete. Vytvorila nové pracovné príležitosti pre obyvateľov obce. Slovenský Grob ocenili i v rámci EÚ za realizáciu projektu podnikania obyvateľov obce v cestovnom ruchu v kategórii *Obec hostiteľ*.

Š. CIFRA: *V roku 1994 sa SZVTA stal členom Európskeho zväzu vidieckej turistiky so sídlom v Štrasburgu. Mal si teda i zahraničné skúsenosti a v roku 1996 si už iniciatívne založili ZMVC. Ako sa pozeráš na realizáciu tohto projektu?*

F. MACH: ZMVC patrí medzi najúspešnejšie projekty vidieckeho cestovného ruchu na Slovensku. Hlavnými aktérmi sú vinohradnícke spolky v jednotlivých

OBSAH

Výzva Spolku slovenských spisovateľov k Roku Ľudovíta Štúra: Génus národa a Európy

Rada SSS podporuje usporiadanie KONFERENCIE CESTA K MIERU na Slovensku (v Košiciach), na ktorej sa za účasti našich popredných štátnych predstaviteľov majú stretnúť v marci 2015 ruskí a nemeckí politickí zástupcovia so zástupcami ukrajinskej, ako aj doneckej a luhanskej strany – v úsilí riešiť situáciu na východe Ukrajiny mierovými krokmi.

ZO ŽIVOTA SSS/MÉDIÁ

Výsledky ankety Literárneho týždenníka o slovenskej knihe a časopisoch 2

Nový poradný orgán

Spolku slovenských spisovateľov 3

KOMENTÁRE/ZAHRANIČIE/DOMOV

F. Škvrdla: *Čo prinesú nové dohody z Minska?* 4

R. Michelko: *Grécky problém* 4

E. Števkó: *Po plebisците nebude ticho* 4

J. Čertík: *Majdan (podľa Dostojevského)* 4

UMENIE/DIVADLO/VÝTVARNÍCTVO

M. Polák: *Nevesta hŕb v SND* 5

E. Podušel: *Výstava absolventov Sonda 2015 – Maľba v Banskej Bystrici* 5

REFLEXIA/EUDOVÁ SLOVESNOSŤ

M. Pius: *Rozprávka ako archetyp* 6

V. Švenková: *Čo (dobré) čítame?* 6

ČÍTANIE/POÉZIA

Š. Moravčík: *Pávie pavučinky* 7

J. Mihalkovič: *Básnikom by mal patriť štát*

porozumenia 7

J. Čertík: *Listok básnikovi* 7

SERVIS/JUBILANTI/KNIHA

Jubilujúci spisovatelia v marci 2015 8

Podporte činnosť SSS 2 % 8

Výzva – Literárne príbehy na fotografiách 8

V. Komorová: *J. Heriban novým prezidentom SC PEN* 8

ROZHOVOR

F. Malík: *Kto čítá s týmto krajom, plače...*

(zhovára sa E. Babin) 9

REPORTÁŽ

P. Dinka: *Po skalických stopách P. Bunčika* 10

RECENZIE

S. Makara: *Z pohľadu a nadhľadu*

(rec. M. Roman) 12

J. Balco: *Vodnícky karneval* (rec. I. Válek) 12

V. Švenková: *Anička – múdra hlavička*

(rec. M. Kenda) 12

I. Vranská Rojková: *Kriľuška v krajine*

stratených detí (rec. E. Zelenajová) 12

M. Kučera: *Dejiny sa píše pre jestvujúcu*

generáciu (rec. J. Čomaj) 13

M. Monošová: *Miluje – nemiluje, idem!*

(rec. P. Mišák) 13

G. Starodubec: *Protozem* (rec. E. Petraško) 13

H. Sienkiewicz: *Pišou a pralesom* (rec. V. Apfel) 13

NEKROLÓG/UMENIE/LITERATÚRA/EUDOVÁ SLOVESNOSŤ

V. Komora: *Zomrel I. Krištek* 14

A. Sláviková: *Za slovenským výtvarníkom*

R. Filom 14

M. Stano: *Fenomén pojmu Kociárkovo* 14

ROZHOVOR

S. Lekoši: *Základný kameň všeslovenského*

vzdelanectva 15

Odovzdali Ceny Fra Angelica 15

LITERÁRIUM

P. Fábry: *I. apríla, Sci-fi* 16

M. Kenda: *Biblické sentencie* 16

O. Nagaj: *Posmešníky* 16

(*Protičty J. Reznika*) 16

M. Gremušková: *Politizmy* 16

P. Gossányi: *Aforizmy* 16

J. Bily: *Dva epigramy* 16

O. Nagaj: *Posmešník (dvojtrýždňa*

FÓRUM KULTÚRNEJ VEREJNOSTI

R. Pavlík: *Rodina* 16

S. Malianiková: *Všetko je tovar?* 16

PRIPRAVUJEME

Dušan Hovorka:
*Intelektuál a inteligent
v spoločnosti 21. storočia* (esej)

Pokračovanie na s. 2 →→→

8 585035 700009

→→→ Dokončenie zo s. 1

obciach regiónu, kde sa združujú podnikatelia vo vinohradníctve a vinárstve. Už v roku 1995 sme spolu s výtvarníčkou Alenkou Kadlečíkovou z Budmeríc spracovali vydarený ilustračný plagát – obrázkovú mapu MVC na základe inšpirácie z Alsaskej vínnej cesty vo Francúzsku. Vinohradnícke mestá a obce na Alsaskej vínnej ceste sme spoločne navštívili s Ing. Romanom Janouškom, ktorý získal v roku 2000 svetového šampióna v Eublane za rízlíng rýnsky. Združenie sme zakladali v Modre za účasti prezidenta Európskeho zväzu vidieckej turistiky Erika Jordana z Belgicka. Ustanovujúce zasadnutie sa konalo v súčasnom sídle ZMVC, v kaštieli starej vinohradníckej školy v Modre, za účasti starostov, podnikateľov a tretieho sektora. Ako iniciátora založenia ZMVC ma zvolili za prvého predsedu. Začiatky činnosti boli zamerané na vzdelávanie, exkurzie a propagáciu regiónu na výstavách cestovného ruchu. Od roku 1998 funkciu predsedu ZMVC vykonáva úspešný podnikateľ z Pezinka Ing. Milan Pavelka. Organizačnú činnosť ZMVC podporuje BSK – Malokarpatské osvetové stredisko v Modre na čele s jej riaditeľkou PhDr. Annou Pichovou a pracovníčkou Jarou Dudovou, ktoré majú najväčšie zásluhy na pokračovaní úspešnej činnosti ZMVC.

Š. CIFRA: Aké výsledky dosiaholo ZMVC za 18 rokov svojej činnosti?

F. MACH: Prezentovali sme malokarpatský región na výstavách cestovného ruchu doma i za hranicami, organizovali úspešné podujatia ako *Dni otvorených pivníc*, *Dni vo vinohrade*, *Ženy a víno* a ďalšie, ktoré prinášajú už i ekonomické výsledky. Podstatne sa zvýšila kvalita malokarpatských vín, ktoré získavajú vysoké ocenenia na svetových výstavách. Aj zásluhou ZMVC sa dostáva do povedomia obyvateľov, že vinohradnícku výrobu ako kultúrne dedičstvo našich predkov je nevyhnutné zachovať a podporovať najmä zo strany štátu, ako je to bežné u našich susedov v Česku či Rakúsku. Očakávam však, že ZMVC bude venovať väčšiu pozornosť spolupráci miest a obcí, podnikateľom i tretiemu sektoru. Dôležití sú i ďalší aktéri cestovného ruchu, ako sú ubytovatelia, pracovníci reštauračných zariadení, remeselníci, múzea, jazdecké kluby, folklórne skupiny a ďalší, ktorí lákajú turistov do regiónu. Iba spoločná propagácia regiónu a prepojenie všetkých aktérov na ZMVC priniesie v budúcnosti úspech. Po vzore z Alsaskej vínnej cesty sme v Modre počas oberačkových slávností úspešne realizovali atrakciu, bezplatnú ochutnávku burčiaka z Fontány svätého Floriána v miestnom parku.

Zriadenie oblastnej organizácie cestovného ruchu pod Malými Karpatmi a Miestnej akčnej skupiny, ktorá v súčasnosti propaguje mikroregión Červený Kameň na čele so starostom Dubovej a predsedom mikroregiónu Ľudovítom Ružičkom, bude určite prínosom. Naskytá sa tak možnosť budovať i cyklotrasy pod Malými Karpatmi a pripraviť zaujímavé projekty a pobytové programy pre turistov. Podľa slov starostu ďalší rozvoj regiónu sa nezaobíde bez budovania infraštruktúry, cestného obchvatu Pezinka a Modry, v čom môže pomôcť BSK. Pre rozvoj cestovného ruchu bol úspešne realizovaný cezhraničný projekt DESTINATOUR, ktorý realizovali BSK a Dolné Rakúsko. Podobne sa realizovali projekty na rozvoj vidieckej turistiky v rámci euroregiónu CENTROPE, ktorý obsahol okrem Rakúska i pohraničné regióny SR, ČR a Maďarska. Pozitívne hodnotím aktivity BSK, zamerané na ochranu vinohradov pred developermi v Malokarpatskom regióne.

Š. CIFRA: Žiješ v Modre. Aké aktivity vykonáva Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky na podporu rozvoja vidieckej turistiky a ochranu kultúrneho dedičstva v meste a regióne?

F. MACH: Naše aktivity sú rozmanité. Už dvadsať rokov prevádzkujeme Malokarpatskú turistickú informačnú kanceláriu v Modre, ktorá bez podpory samosprávy poskytuje informácie pre turistov a ďalšie služby pre obyvateľov mesta a regiónu. V rámci cezhraničnej spolupráce s Rakúskom sme v roku 2003 nakrútili štyridsaťminútový dokument *Krajina ako víno*, v ktorom sme divákovi predstavili turistickú ponuku zážitkov na Malokarpatskej vínnej ceste. V spolupráci s Regionálnym environmentálnym centrom Slovensko sme sa podieľali na viacerých projektoch zameraných na vidiecku turistiku. Tak napríklad v roku 2005 sme spracovali štúdiu *Možnosti rozvoja vidieckej turistiky na Záhorí* a zúčastnili sa na certifikácii pôvodných regionálnych produktov na Záhorí a v malokarpatskom regióne. V spolupráci s novinármi Ing. Milanom Malochom a Ing. Rudolfom Hasprom, CSc., sme v roku 2010 vydali publikáciu *V zrkadle času*, kde sme predstavili viac ako sto osobností slovenského poľnohospodárstva a vidieka. V publikácii sme priblížili životnú púť vedcov, vysokoškolských pedagógov, ministrov, politikov a iné osobnosti, ktoré sa zaslúžili o rozvoj pôdohospodárstva a vidieka, ktoré bolo na poprednom mieste v Európe. Ďalší projekt sme riešili v rámci európskeho regiónu CENTROPE zameraný na možnosti rozvoja vidieckej turistiky, agroturistiky na západnom Slovensku s využitím rakúskych skúseností. Posledný projekt zameraný na pasportizáciu zariadení cestovného ruchu v Bratislavskom samosprávnom kraji obsahol všetky ubytovacie, stravovacie, športové, kultúrne a iné zariadenia poskytujúce služby pre turistov. V roku 2000, ešte pred vznikom Bratislavského samosprávneho kraja, sme vydali publikáciu *Malý turistický sprievodca po Bratislavskom kraji*. Prezentovali sme Malokarpatský región na viacerých zahraničných výstavách cestovného ruchu.

Š. CIFRA: Akým aktivitám zameraným na mládež a ochranu kultúrneho dedičstva ste sa venovali na území Modry?

F. MACH: V Modre sme sa zamerali aj na mládež. V spolupráci s obecnou samosprávou a školami v Modre sme zorganizovali napríklad literárnu súťaž žiakov základných škôl a stredoškolskej mládeže na tému: „Ak by som bol primátorom mesta, čo by som urobil na podporu cestovného ruchu v meste?“ O súťaž bol veľký záujem, najlepšie práce sme odmenili a za účasti historika, spisovateľa Pavla Dvořáka sme zorganizovali seminár, na ktorom svoje práce predstavili verejnosti. Viaceré aktivity sme zamerali na spoluprácu s Rakúskom, najmä v oblasti vidieckej turistiky a vinohradníctva. Úspešná bola napríklad prezentácia malokarpatského folklóru, remesiel, vinárstva v obci Wolfsthal na trojdňových slávnostiach v roku 2005, kde sa predstavili detské folklórne skupiny z Modry, Šenkvic a Dubovej, ďalej dychová hudba z Vištuka, keramikári, remeselníci a vinári z Modry a okolia.

Na základe skúseností z Dolného Rakúska sme zorganizovali regionálnu prehliadku „vinohradníckych strážnikov“ v Modre, na ktorej sa zúčastnili deti z Modry, Budmeríc, Vinosád, Slovenského Grobu a ďalších obcí. Diváci a odborná komisia počas oberačkových slávností vyhodnotila „najkrásnejších“ strážnikov, autori dostali odmenu. Deti si tak uvedomili potrebu ochrany hrozna pred operencami-skorcami, čo každoročne narobia rozsiahle škody vo vinici. Iniciovali sme prihlášku do celoslovenskej súťaže *Strom roka* pre vzácne jedince – modranskú oskorušu, časťovský jedlý gaštan a kanadskú sekvoju z Červeného Kameňa. Obdivovali sme deti základných a stredných škôl, ako sa svojimi hlasmi postarali o popredné umiestnenie malokarpatských stromov v rámci celého Slovenska. Bola to príležitosť pre mladých ľudí chrániť prírodu vo svojom okolí.

Š. CIFRA: O podujatiach v malokarpatskom regióne a v meste Modra informujete i širokú verejnosť v médiách.

F. MACH: Áno, najužšiu dlhodobú spoluprácu sme mali napríklad s redakciou časopisu pre rozvoj miestnej kultúry a záujmovej tvorivosti *Národná osveita*, kde sme pravidelne publikovali príspevky o kultúrnych podujatiach, remeselníkoch, výstavách a iných podujatiach z celého Slovenska. Rád spomínam napríklad na folklórne slávnosti v Hrušove alebo slávnosti v Starej Bystrici, kde je prvý slovenský orloj. So záujmom navštevujeme historické mestá na Slovensku, spoločne so spolužiakmi, absolventmi Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. Stretáme sa každý rok v inom meste. Okrem Nitry sme už navštívili Modru na Malokarpatskej vínnej ceste, Levoču, Banskú Štiavnicu, Košice a iné turistické centrá chceme ešte navštíviť. O všetkých podujatiach publikujeme príspevky napríklad v *Obecných novinách*, *Roľníckych novinách*, *Vinič a víno* a ďalších periodikách. V Modre úzko spolupracujeme so spolkom vinohradníkov a vinárov VINCÚR, Jednotou dôchodcov Slovenska, Modranským turistickým spolkom a Modranskou muzeálnou spoločnosťou. Medzi najúspešnejšie podujatia patria napríklad výstava starých pohľadníc z Modry a regiónu, ktorú si počas Malokarpatského vinobrania prišli pozrieť stovky návštevníkov, čo je zdokumentované i v Knihe návštev našej Malokarpatskej turistickéj informačnej kancelárie v Modre. Úzko spolupracujeme s SNM – Múzeom Ľudovíta Štúra v Modre. Rád spomínam na spoluprácu s redakciou *Národná osveita*, kde sme sa spolupracovali na organizovaní celoslovenskej súťaže Slovenská kronika 2012, ktorá mala veľký úspech a pomohla pracovníkom kultúry pri ich ocenení a propagácii v oblasti vidieckej turistiky a agroturistiky.

Š. CIFRA: Ako sa pozeráš na súčasný stav poľnohospodárstva na Slovensku a na vinohradnícku výrobu v malokarpatskom regióne?

F. MACH: Po nežnej revolúcii nastal totálny prepád poľnohospodárskej výroby na Slovensku. Nesprávna politika hlásala, že potraviny si môžeme doviest' zo zahraničia, čo sa aj stalo, znamená dovoz viac ako polovicu potravín a iných produktov zo zahraničia. Útlmom poľnohospodárskej výroby na Slovensku sme stratili aj pracovné príležitosti na vidieku. Z pôvodných asi 350 tisíc pracovníkov v pôdohospodárstve Slovenska zostalo pracovať iba okolo 60 tisíc. Absolventi poľnohospodárskych škôl nemajú možnosť zamestnať sa na Slovensku, odchádzajú pracovať do zahraničia, vykonávajú podradné manuálne práce. Na slovenskom vidieku je pomerne vysoká nezamestnanosť, najväčšia nezamestnanosť je na južnom a východnom Slovensku.

Výsledky ankety Literárneho týždenníka o potrebe iniciovať zákon o slovenskej knihe a časopisoch

RODÍ SA VÝZNAMNÁ INICIATIVA

V ankete, ktorú usporiadala redakcia *Literárneho týždenníka* v druhom polroku 2014 na základe záverov Budmerických dní Spolku slovenských spisovateľov 2013, jej účastníci vyplňali elektronický formulár a do textovej časti formulovali vlastné návrhy na podporu slovenskej pôvodnej a prekladovej literatúry, literárnych a kultúrno-spoločenských časopisov. Konkrétne výstupy z ankety sme priebežne uverejňovali na stránkach časopisu a viaceré z nich sú uverejnené aj na internetovej stránke *LT* (www.literarny-tyzdennik.sk).

Na ankete sa zúčastnilo takmer tristo čitateľov *Literárneho týždenníka*, z ktorých väčšinu tvoria členovia SSS, nechýbajú však medzi nimi ani členovia iných spisovateľských združení ako Slovenského centra PEN, Klubu literatúry faktu, Spolku slovenských spisovateľiek FEMINA.

Všetci účastníci ankety vyjadrili súhlas s potrebou iniciovať a prijať zákon o slovenskej knihe a časopisoch.

Redakcia časopisu vyhodnotila anketu a sformulovala jej výstupy do štyroch základných okruhov, ktoré uverejňujeme. Tieto okruhy, ako aj konkrétne námety redakcia poskytuje ako východiskové materiály na formulovanie iniciatívy na prijatie zákona o slovenskej knihe a časopisoch.

Keďže ide o pracovný materiál, redakcia vyzýva čitateľov, aby sa zapojili do jeho pripomienkovaní a poslali podnety a návrhy na e-mail reakcie literarny.tydzennik@gmail.com, resp. prostredníctvom elektronického formulára uverejneného na internetovej stránke SSS (*spolok-slovenskych-spisovatelev.sk*).

V zákone o slovenskej knihe a časopisoch účastníci ankety *Literárneho týždenníka* navrhujú sformulovať najmä:

1. NEZAMENITELNÉ POSLANIE A ÚLOHY SLOVENSKEJ KNIHY A ČASOPISOV ako médií, osobitne v tlačenej forme, v hodnotovom formovaní slovenskej spoločnosti, najmä mladých generácií.
2. SOCIÁLNY ŠTATÚT SLOVENSKEHO SPISOVATEĽA vychádzajúci z pozitívnych zahraničných skúseností. Ide predovšetkým o to, aby tvorcovia pôvodnej slovenskej literatúry boli v rámci zákonnej podpory ich tvorivej činnosti vnímaní ako nenahraditeľná súčasť národnej kultúry, ktorá nezameniteľným spôsobom prispieva k hodnotovému a etickému formovaniu slovenskej spoločnosti a je tvorcom vízií jej budúceho smerovania. V tejto súvislosti ide najmä o skvalitnenie podpory spisovateľa:
 - a) o vytvorenie koncepcnej štipendijnej podpory autora slovenskej pôvodnej a prekladovej literárnej tvorby tak, aby v čase schváleného štipendia zodpovedala priemernej mzde v národnom hospodárstve, keďže ide o spoločensky prospešnú činnosť,
 - b) o zabezpečenie daňových úľav pre spisovateľov – autorov slovenskej pôvodnej a prekladovej literárnej tvorby –, keďže nejde o podnikateľský stav, ale o vytváranie spoločensky žiaducich duchovných hodnôt,
 - c) o obnovenie možnosti tvorivých pobytov v Domove slovenských spisovateľov v Budmerickom kaštieli ako pracovných podmienok pre tvorcov slovenskej pôvodnej a prekladovej literatúry.
3. PODPORA SLOVENSKEJ KNIHY ako komplex systémových opatrení v oblasti legislatívy a grantovej podpory. V tejto súvislosti ide najmä o skvalitnenie podpory vydávania a šírenia slovenskej pôvodnej a prekladovej literárnej knižnej kultúry:
 - a) o zabezpečenie ochrany autora v grantovom systéme garantovaním honorárov, keďže súčasný stav je taký, že sa podporuje tlač publikácií, ale honoráre za literárnu a prekladovú tvorbu pri vydaní kníh spravidla nezodpovedajú ani len časti priemerného mesačného zárobku v národnom hospodárstve,
 - b) o zvýšenie podpory vydávania pôvodnej a prekladovej literárnej knihy jej odlišením v daňovom systéme tak, aby DPH pri vydávaní pôvodnej knihy bola nulová,
 - c) o cieľnú podporu šírenia slovenskej pôvodnej a prekladovej literárnej knižnej kultúry aj na vidiek grantovým systémom tak, aby regionálne a miestne knižnice a sieť škôl mohli nakupovať s podporou grantového systému za cenovo dostupných podmienok, resp. aby sa do knižničného systému dostávalo určité množstvo pôvodných kníh bezodplatne,
 - d) o systematickú podporu vydávania reedícií slovenskej klasickej literatúry i modernej pôvodnej literatúry tak, aby sa stala dostupnou najmä pre mladé generácie – prostredníctvom regionálnych a miestnych knižníc, ale aj školských knižníc,
 - e) o zabezpečenie systematického tvorivého využívania diel pôvodnej slovenskej literatúry a schopností jej tvorcov v elektronických verejnoprávných médiách.
4. PODPORA SLOVENSKEJ LITERÁRNYCH A KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝCH ČASOPISOV ako komplex systémových opatrení v oblasti legislatívy a grantovej podpory. V tejto súvislosti ide najmä o skvalitnenie podpory vydávania a šírenia slovenských nekomerčných časopisov zameriavajúcich sa na literárnu tvorivosť a autentické kultúrno-spoločenské hodnoty:
 - a) o vytvorenie grantovej podpory na personálno-odborné zabezpečenie chodu redakcií časopisov,
 - b) o vytvorenie grantovej podpory na materiálno-technické zabezpečenie redakcií časopisov,
 - c) daňové zvýhodnenie vydávania nekomerčných literárnych a kultúrno-spoločenských časopisov,
 - d) o systematickú podporu šírenia časopisov do regionálnych a miestnych knižníc a škôl tak, aby boli prístupné najmä mladšej generácii.

Veríme, že svojimi pripomienkami prispějete k skvalitneniu východiskových materiálov v záujme iniciovania kvalitného návrhu zákona, ktorého zámerom je komplexná podpora slovenskej pôvodnej a prekladovej literatúry a literárnych a kultúrno-spoločenských časopisov.

Redakcia

Š. CIFRA: Budujú sa vínne cesty aj v ostatných vinohradníckych oblastiach Slovenska?

F. MACH: V malokarpatskej vinohradníckej oblasti pozitívne výsledky dosiahla už i Záhorská vínna cesta, najmä v oblasti Skalice, kde majú možnosť úzko spolupracovať v rámci cezhraničných projektov s Rakúskom a ČR. Vína zo Skalice získavajú najvyššie ocenenia na domácich, ale i zahraničných výstavách vín. Podobne sa dostáva do povedomia turistov i Nitrianska kráľovská vínna cesta. Nielen vína z okolia Topoľčianok, ale i vína z južného Slovenska, Belá, Strekov sa umiestňujú na popredných miestach na medzinárodných výstavách vín. Nevyužitie sú dodnes možnosti slovenskej časti Tokaja, ktorá nadväzuje na maďarskú tokajskú oblasť. Dá sa očakávať väčšia spolupráca podnikateľov v tokajskej oblasti a spoločná prezentácia na výstavách cestovného ruchu doma i v zahraničí, podobne ako to robia maďarskí vinohradníci v Tokaji.

Š. CIFRA: V čom vidíš ďalšie možnosti rozvoja slovenského vidieka?

F. MACH: Očakávam, že v novom plánovacom období realizácie Programu rozvoja vidieka SR na roky 2014 až 2020 sa bude naplňovať koncepcia podpory malých a mladých farmárov a rodinných fariem, kde významnú podporu získajú práve podnikatelia špeciálnych plodín, ako je vinohradníctvo, zeleninárstvo, ovocinárstvo a ďalšie plodiny. Verím, že popri veľkých poľnohospodárskych podnikoch sa do popredia dostane i podpora malých rodinných fariem, ktoré budú súčasne riešiť i otázky zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva.

Na základe mojich skúseností odporúčam štátnym inštitúciám, aby pri rozhodovaní o podpore projektov z Programu rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 užšie spolupracovali so samosprávnymi organizáciami združenými v Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komore. Samosprávne organizácie najlepšie poznajú potreby v odbore a ich stanovisko napríklad v oblasti vzdelávania, propagácie, inovácie by malo byť záväzným pri rozhodovaní komisii. Predide sa tak neobjektívnemu protekčnému schvaľovaniu projektov pre firmy, ktoré nemajú svoju históriu, vznikli iba „včera“ s cieľom čerpať finančné prostriedky z EU.

Turista očakáva od pobytu na vidieku nové zážitky, poznanie života domáceho obyvateľstva, ale najmä chce vnímať kultúrne dedičstvo, ktoré vytvárali naši predkovia po stáročia. Najlepšou reklamou je spokojný zákazník, ktorý odporučí známym a priateľom pobyt na vidieku, kde ho očakávajú neopakovateľné zážitky. Preto je nevyhnutná spolupráca podnikateľských subjektov s obecnou samosprávou a tretím sektorom. Iba spoločná prezentácia regiónu, vzájomné prepojenie služieb, vysoká kvalita poskytovaných služieb a príslovečná slovenská pohostinnosť sú zárukou spokojného turistu. Obyvatelia regiónu, mestské a obecné samosprávy si musia uvedomiť skutočnosť, že rozvoj cestovného ruchu je najdôležitejším faktorom rozvoja slovenského vidieka, prímestského regiónu, ktorý vytvára nové pracovné príležitosti, využitie prírodných daností hospodárskeho potenciálu, a tým zabezpečuje ekonomickú prosperitu miest a obcí.